

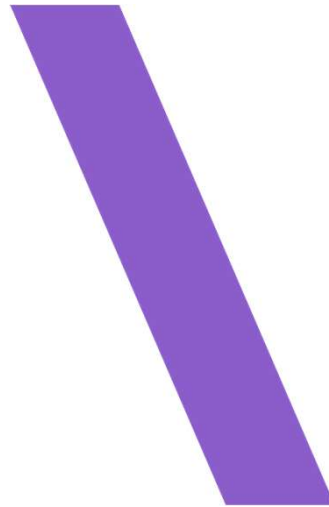
Vahvistavia tuotteita

Kulttuuriperintö uudistavan matkailun lähtökohtana

FT Laura Puolamäki 27.11.2024 / Matkailun ja kulttuurin syke: kohti kestävyyttä ja kansainvälisyyttä, Forssa

Käsitteet ja tavoitteet

Kulttuuriperintö
Uudistava matkailu
Vahvistamisen tarpeellisuus

Kulttuuriperintö

- Kulttuuriperintö muodostuu niistä asioista, joita ihmiset nostavat esille muun muassa kulttuuriin, menneisyyteen ja ympäristöön liittyvässä keskustelussa. (Siivonen 2022).
- Kulttuuriperintö ei siis ole pelkkiä esineitä ja asioita, vaan se on prosessi, jossa menneisyyttä koskevan tiedon käyttäminen muuttaa nykyisyyttä. Kulttuuriperintö on siten aina oman aikansa nykykulttuurin ilmiö. (Sivula 2014)
- Tapahtumasarjaa, jossa jokin menneisyyden jättämä jälki valitaan ja tuotetaan säilyttämisen arvoiseksi todisteeksi, nimitetään kulttuuriperintöprosesseiksi. Kulttuuriperintö ei lankea yhteisöjen omaisuudeksi annettuna eikä itsestään. Yksilöt, yhteisöt ja erilaiset instituutiot valitsevat osan menneisyyden jättämisestä jäljistä ja tuottavat ne aktiivisesti kulttuuriperinnökseen. (Sivula 2017)
- Tänäpäin kulttuuriperintö ymmärretään hyvin moninaisena joukkona menneisyyden aineellisia ja aineettomia jälkiä, joita tietty ryhmä haluaa vaalia nykypäivästä käsin. (Vahtikari 2022)

Uudistava matkailu

- Uudistava matkailu pyrkii säilyttämisen ja ylläpitämisen sijaan kohentamaan kohdealueiden **luonnon** tilaa ja **yhteisöjen** toimintaa. Se voi yhteistyössä yhteisöjen kanssa olla osaratkaisu paikallisuuden, matkailun ja muutoksen hallintaan. (Saarinen 2023)
- Regenerative tourism departs from the sustainable development paradigm by positioning tourism activities as interventions that develop the capacities of **places**, **communities** and their **guests** to operate in harmony with interconnected **social-ecological systems**. (Bellato et.al 2022)
- To regenerate: Formed or created again / spiritually reborn or converted / restored to a better, higher, or more worthy state (Merriam-Webster dictionary)

Vahvistamisen tarpeellisuus

- Luonnon kantokyky ja erityisesti luonnon kantokyvyn rajojen ylittäminen nousee keskeiseksi teemaksi, kun eri foorumeilla arvioidaan tulevaisuuttamme ja turvallisuuttamme.
- SITRAn Megatrendit (2023) kuvaavat muutosten kokonaiskuvaa viiden teeman kautta, joita ovat luonto, ihmiset, valta, teknologia ja talous. Suurimmaksi huolenaiheeksi tässä katsauksessa nousee luonnon kantokyvyn mureneminen.
- Maailman Talousfoorumin raportissa (2024) 1200 asiantuntijaa arvioi, että seuraavan kahden vuoden aikana äärevät sääilmiöt tulevat aiheuttamaan vakavia seurauksia sekä ihmisille, luonnolle että taloudelle. 10 vuoden jaksolla jo 4/10 suurinta riskiä liittyy ympäristöön.

Top 10 risks

"Please estimate the likely impact (severity) of the following risks over a 2-year and 10-year period."

2 years

10 years

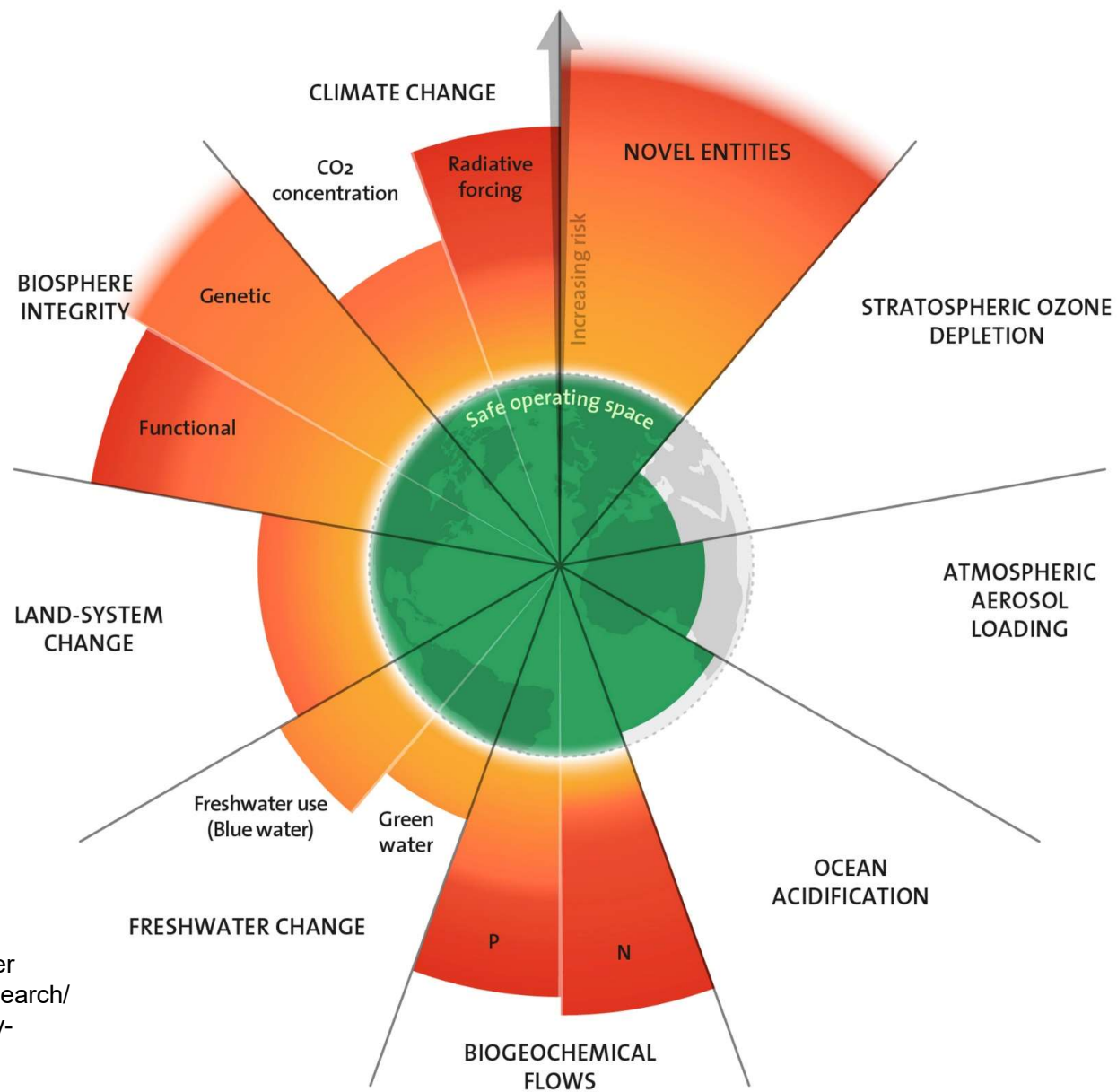
Risk categories | Economic | Environmental | Geopolitical | Societal | Technological

Source: World Economic Forum Global Risks Perception Survey 2023-2024.

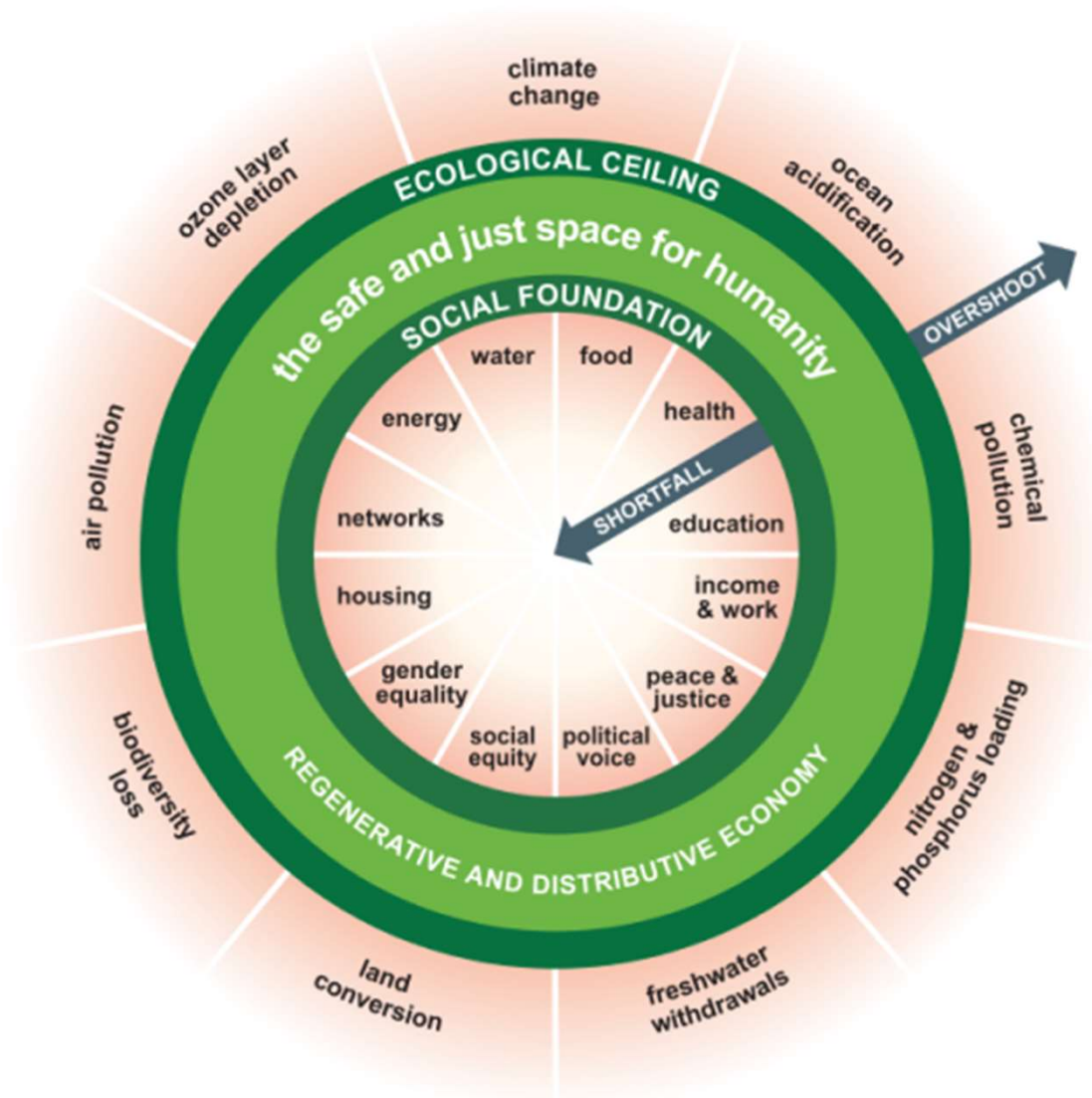
Ratkaisumalleja

- Kasvun rajoista planetaarisiin rajoihin
- Planetaariset rajat* koostuu yhdeksästä osa-alueesta, joiden rajojen noudattaminen mahdollistaa inhimillisen elämän ** kehittymisen ja kukoistamisen sekä nykyisyydessä että tulevaisuudessa
- Tarjolla olevasta tiedosta huolimatta rajoja ylitetään toistuvasti

*Rockström et.al 2009 -> ** vrt. toisenlaiset kumppanit, human & non-human species

Kuvalähde: Stockholm Resilience Center
<https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries/the-nine-planetary-boundaries.html>

Donitsitalous

- Taloustieteilijä Kate Raworthin (2012) kehittämä malli
- Perustuu tasapainoon ihmisten välttämättömien tarpeiden ja planeetan rajojen välillä.

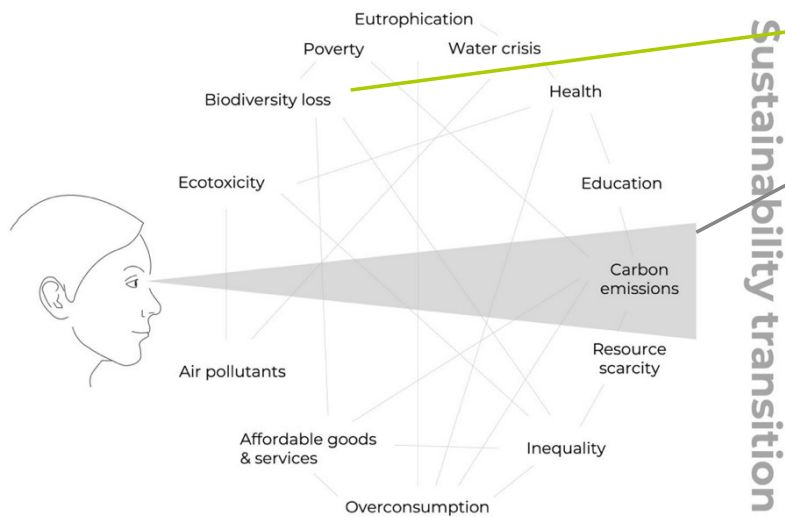
Regeneratiivinen lähestymistapa* käyttöön

- Luonnon kantokykyä on mahdollista vahvistaa
- Ilmastonmuutosta on mahdollista hillitä
- Saastumista on mahdollista estää ja ympäristöä parantaa
- Siirtyminen elämää vahvistavaan kehitykseen on välttämätöntä ja mahdollista kestävyysmurroksen toteuttamiseksi
- Matkailutoimialalla on siihen paljon annettavaa
- Mitattavuus on haastavaa, koska muutokset ovat laadullisia ja relatiivisia

*ks. Veijalainen, Anu (2024) <https://biodiful.fi/blogi/teoista-sanoihin-regeneratiivinen-dynamiikka-tieteen-kielelle/>

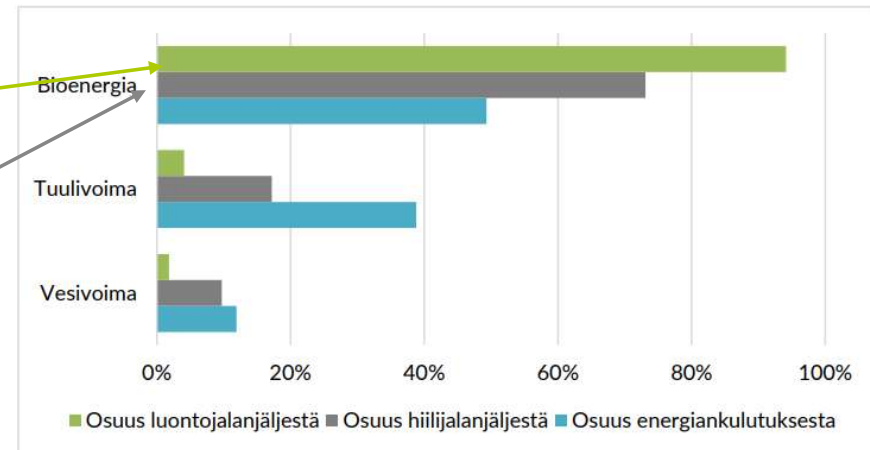
Uudistavia siirtymiä

Carbon Tunnel Vision

Graphic by Jan Konietzko

Illustration: Jan Konietzko

Kuva 11.

Sähkön kulutuksen suhteellinen luonto- ja hiilijalanjälki (% nBDe, t CO₂e) sekä kulutus (% MWh) tuotantomuodoittain.

Lähde: Turun yliopiston hiili- ja luontojalanjälki.
JYU Reports 42, 2024

Transformatiivinen (kulttuuri)matkailu

- Siirrytään ajattelemaan ympäristöä kokonaisuutena, ilman kahtiajakoa luontoon ja kulttuuriin
- Siirrytään ajattelemaan oman toiminnan negatiivisia ja positiivisia vaikutuksia ympäristöön ja yhteisöihin holistisesti
- Siirretään todennettu vaikuttavuus osaksi tuotteita sekä tuotevalikoimaa muokkaamalla, että ympäristöviestinnän keinoin
- Hyödynnetään heijastusvaikutusta

Transformatiivinen (kulttuuri)matkailu

- Vieraanvaraisuuden (hospitality) käsitteen lähtökohta noudattelee luontaisesti uudistavaa ajatusmallia
- Taustalla myös filosofi Emanuel Levinas ja toisen kohtaaminen
- Toisiin lukeutuvat sekä inhimilliset että ei-inhimilliset Toiset
- Vieraanvaraisuuteen sisältyy sekä sosiaalisia että tilallisia käytäntöjä* **
- Vrt. ihmis- ja luonnonjärjestelmien rinnakkaiselo regeneratiivisen ajattelun ihanteena

*Whatmore, Sarah 2002

** Puolamäki, Laura 2020

Kallisarvoinen kallio

- Arvokas ja herkkä luontokohde
- Alueen kalliomaalausten kulttuurista merkitystä ei voi enää tavoittaa, mutta niiden välittämä viesti kulttuurisesta luontosuhteesta kantaa yli vuosituhansien

Vaikuttavaa virtavettä

- Luontojalanjälkilaskennassa vesivoima näyttäytyy suositeltavana energiantuotannon muotona
- Vaelluskaloille nousuesteitä muodostavat patorakenteet ovat vakava ekologinen haitta, mutta myös osin arvokasta kulttuuriperintöä
- Kudulle nousevien taimenten tarkkailu, fongaus, on suosittua, ekologista ja eettistä
- Taimen tarjoaa konkreettisen tarttumapinnan vesiluontoon ja vesistöihin kietoutuvaan kulttuuriperintöömme
- Sesonki on useimmiten marraskuussa

Eurajoen vesiensuojeluyhdistyksen illan hämyssä järjestetty taimenretki Kauttuankoskelle keräsi kaikenikäistä väkeä.

Kuva: Petri Kantola

Syyslomalla silloille

Taimenien nousun seuranta on monille raumalaisille mieluisaa puuhaa hämärinä ja pimeinä syysiltoina.

Milloin kutuhiippu tänä vuonna on odotettavissa – sitä Sjöroos ei lähde ennustamaan. Mutta vinkki häneltä irtoaa.

–Syyslomaviikosta tulee varmasti tänä vuonna oivallinen ajankohta tehdä iltalenkki joenvarteen taskulampun kanssa.

Syyslomaa vietetään Raumalla 23.-27.10.

Voimistavaa villaa

- Kulttuurimaisen arkeologisille kohteille sopiva hoitomuoto on usein laidunnus
- Luonnonlaidunnus tuottaa arvokasta elinympäristöä useille uhanalaisille ja vaarantuneille eliölajeille
- Monet luonnonlaidunkohteet ovat luonnon- ja kulttuuriperinnön huippukohteita
- Arvokohteita hoitavien lampaiden villan ja lihan käyttäminen turvaa kohteiden hoidon jatkuvuutta

Kuva: Tolvilan kartanon lammastilan fb-tili

Vahvistavia tuotteita Kulttuuriperintö uudistavan matkailun lähtökohtana

- Valitaan asioita, joita otetaan esille muun muassa kulttuuriin, menneisyyteen ja ympäristöön liittyvässä keskustelussa
- Annetaan menneisyyttä koskevan tiedon käyttämisen muuttaa nykyisyyttä
- Vaalitaan aineellista ja aineetonta perintöä sekä teoilla että viestinnällä
- Vahvistetaan Toisia
- Edistetään ympäristökansalaisuutta *
- Kulttuurimatkailun seuraavana tavoitteena vahvistava matkailukulttuuri

Kuva: laji.fi

*Vaikuttavan ympäristökansalaisuuden edistäminen Suomessa.
Suomen Luontopaneelin julkaisuja 3A/2024

Kirjallisuutta

- Bellato et.al (2022). Regenerative tourism: a conceptual framework leveraging theory and practice. *Tourism Geographies* 25: 4. <https://doi.org/10.1080/14616688.2022.2044376>
- Levinas, Emanuel (1969). *Totality and Infinity*. Duquesne University Press, Pittsburgh
- Saarinen, Jarkko (2023). Globaalin matkailun kasvu haastaa paikallisuutta. *Alue ja Ympäristö*, 52(1), 158–162. <https://doi.org/10.30663/ay.125849> (Original work published 13. kesäkuuta 2023)
- Sivula, Anna (2014). Teollinen kulttuuriperintö vakiintui suomalaiseen historiatietoisuuteen. *Tekniikan Waiheita*, 32(2), 5–18. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/tekniikanwaiheita/article/view/6411>
- Sivula, Anna (2017). Mitä teollinen kulttuuriperintö on? Teoksessa: Heikkiä Suvi (toim.) *Satakunnan teollinen kulttuuriperintö* : Emil Cedercreutzin museossa 17.-18.4.2015 pidetyn seminarin esitelmiä. Satakunnan historiallinen seura.
- Siivonen, Katriina. 2022. Tulevaisuusperintö kulttuurisen kestävyysmurroksen välineenä. *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – perusteita ja menetelmiä*. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto.
- Vahtikari, Tanja (2022). Menneisyyden ja nykyisyyden käsitteellinen ja kokemuksellinen yhteys: kulttuuriperintö lähihistorian tutkimuskohteena ja työkaluna. *LÄHIHISTORIA* 1, 43–66.
- Puolamäki, Laura. (2020). We Are Opening the Gate with a Clef. Encounters Between People, Space, and Objects through Chamber Music. Living Heritage and Sustainable Tourism. *Conference Preseedings, Heritage, Tourism, Hospitality International Conference 2020*. Università della Svizzera italiana, Lugano.
- Whatmore, Sarah. (2002). *Hybrid geographies. Natures, cultures, spaces*. Sage Publications, London.

**TURUN
YLIOPISTO**

Vahvistavia tuotteita. Kulttuuriperintö uudistavan matkailun lähtökohtana.

Matkailun ja kulttuurin syke: kohti kestävyttä ja kansainvälisyyttä. 27.11.2024

Laura Puolamäki

<https://www.linkedin.com/in/laurapuolamaki/>